

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 19^ο ΑΙΩΝΑ

ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

Ο **αγροτικός τομέας** κυριαρχούσε στην ελληνική οικονομία. Μεγάλο τμήμα των καλλιεργήσιμων εκτάσεων ήταν οι *εθνικές γαίες* (ή *εθνικά κτήματα*), δηλαδή εκτάσεις γης που ήταν πριν από την Επανάσταση οθωμανικές ιδιοκτησίες. Το ελληνικό κράτος ούτε μοίρασε τα εθνικά κτήματα δωρεάν στους αγρότες, οι οποίοι τα καλλιεργούσαν και τα διεκδικούσαν, ούτε τα πούλησε, όπως ζητούσαν οι πρόκριτοι. Μεγάλο μέρος τους καταπατήθηκε και μετατράπηκε σε ιδιοκτησίες. Μόλις στα 1871 ο πρωθυπουργός Αλέξανδρος Κουμουνδούρος διένειμε όσες εθνικές γαίες είχαν απομείνει.

Μετά την ενσωμάτωση της Θεσσαλίας προέκυψε το πρόβλημα των τσιφλικιών, δηλαδή των μεγάλων κτημάτων που ανήκαν ως τότε σε Τούρκους γαιοκτήμονες και καλλιεργούνταν από ακτήμονες Έλληνες αγρότες. Καθώς η Ελλάδα είχε δεσμευθεί με διεθνή συνθήκη να σεβαστεί τα περιουσιακά δικαιώματα των Τούρκων ιδιοκτητών, τα κτήματα πουλήθηκαν από τους Τούρκους σε Έλληνες κεφαλαιούχους. Οι Έλληνες κεφαλαιούχοι μπορούσαν να διώξουν ανά πάσα στιγμή τους μικρούς αγρότες. Ο αγώνας των μικρών αγροτών έφτασε ως την ένοπλη σύγκρουση με το Κράτος και οδήγησε στην διανομή των μεγάλων κτημάτων.

Η ελληνική γεωργία βασιζόταν στις μικροϊδιοκτησίες εκτάσεων που καλλιεργούσε ο αγρότης με την οικογένειά του. Τα κυριότερα προϊόντα ήταν η σταφίδα, οι ελιές, τα καπνά και τα σιτηρά. Όταν κάποιες χρονιές παρουσιάζονταν δυσκολίες στην εξαγωγή της σταφίδας, οι τοπικές κοινωνίες κλονίζονταν.

ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

Η **βιομηχανία** αναπτύχθηκε με αργούς ρυθμούς. Κύριοι λόγοι ήταν η έλλειψη κεφαλαίων, η μικρή αγορά, η έλλειψη πρώτων υλών και καυσίμων, η χρόνια έλλειψη εργατικών χεριών και η πίεση των φτηνών εισαγόμενων βιομηχανικών προϊόντων.

ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

Το εξωτερικό **εμπόριο** είχε μεγάλη βαρύτητα. Εξάγονταν κυρίως σταφίδες, λάδι και άλλα αγροτικά προϊόντα. Εισάγονταν δημητριακά, κυρίως σιτάρι, υφάσματα και νήματα. Στο τέλος του 19^{ου} αιώνα αυξήθηκαν οι εισαγωγές άνθρακα, ξυλείας και μηχανημάτων.

Η **ναυτιλία** υπήρξε ο κύριος μοχλός οικονομικής ανάπτυξης. Η Πάτρα παρέμεινε το κύριο λιμάνι εξαγωγής σταφίδας. Η Σύρος αναδείχθηκε σε κύριο εμπορικό κέντρο της χώρας και ένα από τα σημαντικότερα της Μεσογείου. Κατά τις τελευταίες δεκαετίες του αιώνα άρχισε και η γρήγορη ανάπτυξη του Πειραιά.

Το **τραπεζικό σύστημα** άρχισε να αναπτύσσεται με την ίδρυση το 1841 της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, στην οποία δόθηκε το δικαίωμα να εκδίδει χαρτονόμισμα. Ως τότε, δάνεια δίνονταν με ιδιωτικό δανεισμό.

Η συντριπτική πλειονότητα του πληθυσμού ήταν αγρότες. Υπήρχαν αστικά στρώματα (επιχειρηματίες του εμπορίου/της ναυτιλίας/των τραπεζικών εργασιών/της βιομηχανίας και δημόσιοι υπάλληλοι). Οι εργάτες, σε μεγάλο βαθμό γυναίκες και παιδιά, εμφανίσθηκαν στην ελληνική κοινωνία αργά, λόγω της αργής εκβιομηχάνισης, και ζούσαν σε άθλιες συνθήκες.

Η **μετανάστευση** εντάθηκε τον 19^ο αιώνα με προορισμό τις πλούσιες ελληνικές παροικίες του εξωτερικού. Σημαντικός προορισμός ήταν η Αίγυπτος. Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα αλληπάλληλες άσχημες σοδειές σταφίδας σε συνδυασμό με τη ζήτηση εργατικών χεριών στις Η.Π.Α. δημιούργησαν ένα μεγάλο μεταναστευτικό ρεύμα αγροτών, κυρίως από την Πελοπόννησο, προς την άλλη πλευρά του Ατλαντικού.

Οι **Έλληνες κεφαλαιούχοι εκτός Ελλάδας** επένδυσαν χρήματα σε τομείς της ελληνικής οικονομίας.

ΣΥΝΘΕΣΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ:

ΠΕΤΡΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

[ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ ΣΤΟ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΑΧΑΡΝΩΝ]

4/2020